

Проблемы, затрагиваемые в этой статье, становятся особенно актуальными в свете решения Министерства образования и науки Украины о введении нового направления подготовки специалистов 0504 "Туризм". Необходимо уже сейчас, при утверждении новых учебных планов и программ, думать о том, какое восприятие понятия туризм будет у обучающихся в ВУЗах и у молодых специалистов Украины, какими методами они будут развивать индустрию туризма своей страны для повышения рейтинга Украины в международном туристском сообществе.

1. Биржаков М. Б. Введение в туризм. – СПб.: "Издательский дом Герда", 2001. – 320с.

В.В.Любарень

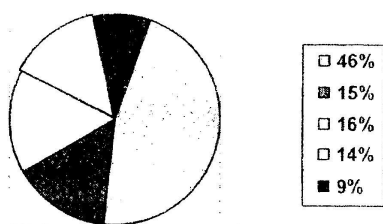
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ: ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ КУТЕП

Формування життєвих планів учнівської молоді та їх реалізація містить у собі низку суперечностей, серед яких: внутрішні та зовнішні чинники життєдіяльності учнівської молоді та стан виховання і освіти. Дана проблема щодо сукупності внутрішніх (особистісних, суб'єктивних) і зовнішніх (об'єктивних) чинників профорієнтаційної роботи середніх шкіл вже була предметом дослідження багатьох науковців: А.А. Вайсбурга, Е.А. Сидальцева, Н.Н.Захарова, Е.М. Павлотенкова, В.А. Полякова, В.Ф. Сахарова, Б.А. Федоришина. Ураховуючи досягнення теоретиків, необхідно зорієнтуватися на сучасний аспект цієї проблеми. У зв'язку з тим, що перед школою постало завдання профільного навчання, особливої актуальності ця проблема набула в наш час.

Як свідчить констатуючий стан дослідження, проведеного на базі КУТЕП, профорієнтаційна робота з учнями профільних класів має свої специфічні риси. Однією з особливостей профільного навчання є те, що більшість учнів профільних класів вже так чи інакше, вільно чи примусово обрали зазначену спеціалізацію навчання. На жаль, в більшості випадків підлітки не розуміють сутність професії, мають поверхневе уявлення, поняття про спеціальності. Такий підхід може призвести до пасивності, відвертої втрати мотивації навчання. Другою крайністю профільного навчання є обмеження кругозору старшокласників щодо вибору майбутньої професії, пов'язане з

вузьким розумінням освіти і передчасними висновками, як то: „навіщо мені економіка, якщо я хочу займатись туризмом?“

Так, наприклад, проведене опитування серед учнів 10 класів міста Києва та області щодо вибору профілю навчання засвідчує, що: 46 % учнів зробили самостійний, свідомий вибір профілю; 15 % за вибором батьків; 16 % через рекламу ВНЗ; 14% шляхом рекомендацій адміністрації школи; 9 % – це випадковий вибір (див. Діаграма 1)

Діаграма 1. Результат опитування серед учнів, що навчаються в профільних класах КУТЕП

Досвід роботи показує, що після завершення навчання в профільних класах не всі випускники продовжують своє навчання за профілем, частина учнів змінюють свою думку про спеціалізацію. Розглянемо показники вибору спеціалізації за два останні роки на прикладі профільних класів Київського університету туризму, економіки і права (таблиця 1).

Таблиця 1

Показники вибору спеціалізації випускників профільних класів КУТЕП

Навчальний рік	Кількість вступників до профільного класу	Кількість випускників профільних класів, які вступили до ВНЗ за обраним профілем	Кількість випускників, які змінили профіль навчання	%
2001-2003 н.р.	54	38	16	8,64
2002-2004 н.р.	72	61	11	7,92

За результатами таблиці видно, що з кожним роком відсоток учнів, які змінюють свої плани, змінюється. Так, в 2001-2003 н.р. 8,64% випускників змінили профіль після закінчення навчання в профільному класі, а в 2002-2004 н.р. – 7,92%. На зміну вплинуло проведення ряд заходів і прийомів профорієнтаційної роботи протягом 2002-2004 р. Весь час працював консультаційний пункт в Київському університеті туризму, економіки і права, факультет довузівської підготовки проводив щомісячно Дні

відкритих дверей, запрошуючи школярів та їх батьків до університету. Працівники факультету зустрілись з керівництвом 187 шкіл м. Києва і області, взяли участь у батьківських зборах. Учні шкіл неодноразово запрошувались до Університету і брали участь в студентському житті.

В 2002-2004 н. р. викладачі університету брали участь в освітянських та професійних виставках із використанням стендового обладнання. Інформація про ВНЗ розміщена в семи довідниках, восьми друкованих засобах масової інформації, в метро, на електронній карті м. Києва, на радіо та телебаченні. Результатом роботи зі школами м. Києва та області є укладення угод про співробітництво та організацію профільних класів. В результаті заключено 54 угоди, працює 14 профільних класів. Протягом двох років кількість профільних класів збільшилась вдвічі.

Аналіз теоретичного дослідження та констатуючих даних дозволяє зробити певні висновки, що профільне навчання слід спрямувати на розвиток активної особистості, підвести майбутнього старшокласника до самовизначення. Впровадження профільного навчання з початкової ланки дає можливість школярам сформувати чіткий життєвий план для досягнення високого рівня професіоналізму на ранніх етапах кар'єри, що відповідає вимогам розвитку сучасного суспільства. Це наводить на думку, що профорієнтаційна робота має стати універсальним компонентом загальноосвітнього процесу і впроваджуватись протягом дванадцяти років навчання, починаючи з першого класу. Профільне навчання має здійснюватися на всіх вікових етапах:

- емоційно-образний (діти старшого дошкільного віку). На цьому етапі формується позитивне ставлення до світу професій, до людей праці. Професії відомі дітям лише за назвами і деякими зовнішніми ознаками (форма одягу, манери поведінки, оцінка оточуючих людей). Тут вперше проводяться екскурсії, приділяється велика увага фізичному вихованню (прояви спортивного туризму), яке проводиться у вигляді різних ігор, особливо використовуються рольові ігри;
- пропедевтичний (I-IV класи), де здійснюється розвиток інтересу до професії батьків, до наймасовіших професій, формується любов і сумління ставлення до праці. У молодших школярів ще немає підстав для здійснення серйозного професійного вибору, часто відсутні виражені інтереси і нахили. Саме на цьому етапі приділяється велика увага екскурсіям. Учні починають вивчати спеціалізовані предмети: „Краєзнавство“, „Народознавство“, які дають змогу цілісно і системно подавати комплекс знань про свою місцевість, про рідний край. Структура предметів спрямована на забезпечення наступності й перспективності між різними

ланками шкільної освіти. Вона розроблена на основі системного й історичного підходів;

- пошуково - зонduючий (V-VII класи) етап, що пов'язаний із формуванням професійної спрямованості, де усвідомлюються інтереси, здібності, цінності, які особливо пов'язані з вибором професії і визначенням свого місця у суспільстві. Саме в цьому віці можуть виникнути інтереси, які спрямовані на професійну діяльність. В програмі варіативної частини з'являються такі предмети як „Географія та історія туризму“, „Основи правознавства“, „Основи економіки“. На цьому етапі велика увага приділяється професійній інформації, що пов'язана із ознайомленням відповідного контингенту учнів з конкретними професіями і спеціальностями, з вимогами, які ставляться до людини, що прагне отримати відповідну професію. Одночасно іде ознайомлення з закладами, де можна одержати дану спеціальність, місцями можливого працевлаштування. Основна мета цієї роботи – створення необхідної інформаційної основи для підготовки кожного учня до свідомого вибору певної професійної діяльності.
- формування професійної свідомості (VIII-IX класи). На цьому етапі пропонується дисципліни: „Основи економіки“, „Основи туризмознавства“, „Основи правознавства“ та „Психологія ділового спілкування“. Завданнями цих дисциплін є формування особистісного сенсу вибору професії, уміння співвідносити суспільні цілі вибору сфери діяльності із своїми ідеалами. На цьому етапі учень повинен вже реально сформулювати для себе задачу вибору майбутньої діяльності з урахуванням наявного психічного і психофізіологічного ресурсів. Крім професійної інформації на цьому етапі головну роль відіграє професійна консультація, сукупність науково організованих і обґрунтованих дій, основною метою яких є виявлення індивідуально-психічних і психофізіологічних особливостей особи, яка вибирає відповідну професію;
- період уточнення соціально-професійного статусу (X-XI класи), де формуються знання, уміння визначеної сфери трудової діяльності. Це – класи з поглибленою спеціалізованою: туристською, економічною, юридичною. Головною задачею професійного відбору – є науково обґрунтоване визначення професійної придатності учня до відповідної трудової діяльності з врахуванням його особистісних якостей і потреб ринку праці.

В цілому робота профільних класів КУТЕП засвідчує, що профорієнтаційна робота має служити одній меті – активізувати учня, сформувати у нього прагнення до

самостійного вибору професії з урахуванням отриманих знань про себе, свої здібності і перспективи їх розвитку в майбутній професійній діяльності.

На основі теоретичного та експериментального дослідження проблеми впровадження профільного навчання робимо висновки, що на формування стійких професійних намірів учнів профільних класів впливає:

- систематичне інформування учнів про обрану сферу професійної діяльності в навчальному процесі;
- участь школярів в факультативах, гуртках, де учні оволодівають найпростішими навичками обраної професійної діяльності;
- визначення шляхів і умов ефективного розвитку процесів самопізнання, саморегуляції, самоконтролю, самоаналізу учнів;
- виявлення і формування інтересів, нахилів і здібностей;
- психолого-педагогічний супровід профільного навчання.

1. Вайсбург А.А. Организация профориентационной работы школы, ПТУ, предприятия. – М.: Просвещение. 1986. – 128 с.
2. Ендальцев Е.А. Выбор профессии. Социальные, экономические и педагогические факторы. – Київ: Вища школа, 1982. – 149 с.
3. Захаров Н.Н. Профессиональная ориентация школьников. – М.: Просвещение, 1988. – 270 с.

Е.А. Удольская

ОСОБЕННОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ И ПРИЕМОВ ОБУЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ТУРИСТСКОГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Прежде, чем приступить к проведению педагогических исследований, поиску наиболее эффективных методов и приемов обучения в процессе профессиональной подготовки специалистов, мы провели детальный анализ всего многообразия существующих методов обучения применительно к предмету исследования. Поиск ответа на традиционный дидактический вопрос – как учить – выводит нас на категорию методов обучения. Без методов невозможно достичь поставленной цели, реализовать

намеченное содержание, наполнить обучение познавательной деятельностью. Выбор методов обучения зависит от состава обучающихся, а также формы обучения.

Стиль работы педагога определяется его выбором методов и приемов обучения. Разные стили работы могут давать одинаково эффективный результат. Выработывая свой стиль, преподаватель должен отдавать себе отчет, что главное – это достижение конечного результата обучения, эффективное решение задач не только формирования знаний, умений и навыков, но и воспитания и развития обучающихся. Каждый метод имеет свои достоинства и недостатки, преподаватель не может отдать предпочтение тому или иному методу, а использует их в системе, взаимосвязи, стремясь достигнуть наилучших результатов в усвоении обучающимися знаний, выработке у них умений и навыков, развитии мыслительной активности. Для повышения эффективности качества подготовки специалистов необходимы:

- во-первых, анализ и оценка эффективности каждого метода применительно к конкретному содержанию,
- во-вторых, не отдельный метод или прием, а определенная совокупность, система педагогических мер, построенная на основе дидактических принципов.

При выборе путей осуществления учебного процесса следует помнить, что нет универсальных методов и приемов обучения, нет сверх эффективного приема, которым можно заменить все остальное. Проведенный нами анализ существующих педагогических методов обучения даст основание предположить, что пути методического обеспечения эффективной подготовки специалистов в области туризма следует искать в комплексном использовании различных существующих методов и приемов обучения, творчески сочетая их специфические особенности в разработке единой оптимальной методики организации учебного процесса. Рассмотренные нами методы позволяют наиболее интенсивно развивать познавательную активность, способность выражать мысли, побуждают к проявлению инициативы и самостоятельности. Способствуют формированию необходимых умений и навыков.

Поскольку условия реального рынка предъявляют к профессиональной подготовке в области туризма требования обязательного развития целого ряда личностных профессионально значимых качеств обучаемого, таких как ответственность, внимание, коммуникабельность, деловая активность, предприимчивость, самостоятельность, необходимо также рассмотреть основные психологические аспекты их формирования.